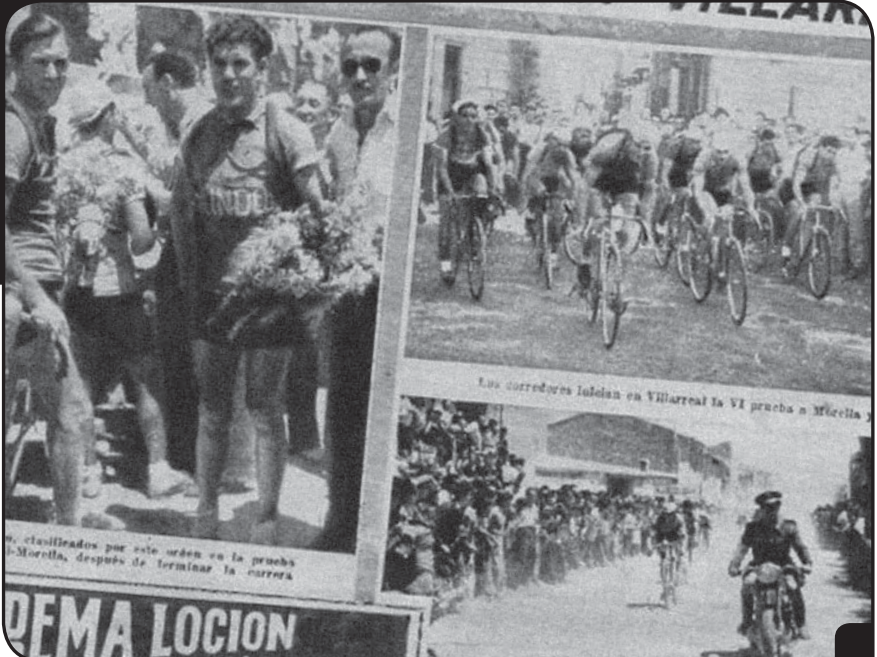

Joan Baptista Llorens Cantavella

DADES PER A LA HISTÒRIA DE L' ESPORT A VILA-REAL

**Biblioteca
Vila-real
Secció local**

Dades per a la història de l'esport a Vila-real

Sabut és que l'esport al Vila-real d'abans es limitava al joc de pilota valenciana i, en els anys 1890 al 1900, destacaven en aquest esport els famosos pilotaris Batiste, *el Fogonero*; Juanito, *l'Esquilaoret*; Sento, *l'Espardenyer*; Rafael, *l'Assistent*; Tarín, *el Carboner*, i Pepet, *Clavatatxes*. Aquest equip era de Castelló.

Els de Borriana eren Manuel Simarro, *el Zurdo*; Vicente Cerezo, *el Sereret*; Vicente Peris, *l'Esquilaor*, i Pascual Chesa, *el Moliner*.

A Vila-real destacaven Pascual Arrufat, *el Trinqueter*; Vicente Cortés, *el Mandaero*; José Arrufat, *el Carpintero*, i Pascual Tirado, *el Capellà*.

Aquests equips competien pels trinquets de la província en una espècie de lligueta a l'estil futbolístic; com ja vaig escriure abans, era en l'última dècada del segle XIX.

Però tot canviaria amb l'arribada de la bicicleta.

L'aparició de la primera bicicleta a la província de Castelló va ser a Vila-real

L'alma mater del ciclisme a Vila-real, a la província, a la Comunitat Valenciana i inclús a Espanya, va ser el degà del ciclisme Pascual Poré Peset, nascut el dimarts 18 de gener de l'any 1881 a les 23 hores, fill de Manuel Poré Font i de Teresa Peset Gil. Batejat per mossén Manuel Arín l'endemà del seu naixement.

Mesos després, a finals de setembre de 1881, es va establir a Vila-real el jove súbdit anglès Russell Ecroyd Neild, sempre acompanyat del seu inseparable bicicle, amb el qual va començar els seus recorreguts pels pobles pròxims, causava espant en alguns i admiració en altres i en la majoria el desig d'algun dia ser propietaris d'un artefacte com aquell. Gràcies a l'extravagant

Pascual Poré Peset, 1900

Bicicle

anglès, va nèixer l'afició ciclista a la província de Castelló i sobretot a Vila-real.

Al principi no van faltar crítiques a l'anglès. De fet, el 15 de març de 1882 va aparèixer en la premsa quotidiana un escrit que advertia del perill que corrien els vianants de Castelló pel fet que “un senyor estranger circula pels carrers amb un bicicle” i prediuen que prompte provocarà algun accident en atropellar alguna persona i el pitjor serà si espanta les cavalleries ja que aquestes provocarien el caos.

Aquest jove anglès es va establir a Vila-real motivat pel comerç de la taronja. Va llogar una alqueria situada en el 2n Sedeny prop del pont anomenat de la Gallega. Aquesta alqueria era coneguda per la dels Torners, propietat de la família Traver que al final la va heretar el nostre inoblidable mossén Benito Traver, que tant ens va aportar amb la seua *Historia de Villarreal*, les seues *Efemèrides*, el seu Vila-real en la guerra de successió, entre altres moltíssims llibres, eren anomenats torners per residir al carrer dels Torners, antic carrer de Sant Roc (segons antics documents notariais que posseesc) i avui carrer de Colom.

En aquesta alqueria, aquell anglès tenia uns pocs empleats que li confeccionaven caixes de taronges que feia embarcar rumb a Anglaterra, de fet era un dels primers exportadors i va aconseguir acumular una bona fortuna, ja que va ampliar el seu comerç d'exportació, sobretot cap a Anglaterra, la seua pàtria. Pascual Safont Catalá ens ha deixat algunes dades escrites per la seua sàvia ploma, en elles relata com era d'extravagant aquell home ja que tots els dies, tant a l'estiu com a l'hivern, anava amb el seu bicicle a l'ermita de la Mare de Déu de Gràcia i es cabussava davant dels espectadors que allí acudien només per veure'l, sobretot a l'hivern.

Uns 20 anys després, amb la massiva aparició de comerciants de taronges i com que veia que hi havia massa competència, intel·ligent com va demostrar ser, va abandonar

el comerç taronger. Amb la seua immensa fortuna, va adquirir unes deu cases al carrer de Lluís Vives de Castelló, pròximes a la plaça de la Pau actual, va enderrocar parets i en va alçar d'altres, fins a donar-li la forma de magatzem i va crear el famós Garatge de l'Anglès.

Va ser un home molt avançat per a la seua època ja que venia i reparava automòbils i motocicletes, fabricava bicicletes i a més era representant de les millors marques de bicicletes, com la BSA, OPEL, CLEMENT, etc. fins i tot va muntar un llavador de cotxes, motocicletes i bicicletes, ja que a causa del fang dels camins els vehicles acabaven molt bruts. També llogava per hores, bicicletes i motocicletes i va posar servei de taxi.

Ja prou carregat d'anys, va contraure matrimoni canònic amb la jove Maria Pilar Rodríguez i no van tenir descendència; en quedar viuda, ella no va tornar a casar-se i va morir el 1962 sense testar, ni tenir hereus forçosos. Segons pareix quan algú mor sense testar i sense hereus, l'herència s'ha de repartir d'acord amb el que dicta la llei, però aquesta llei, cada u la veiem de distinta forma, ja que no és el mateix si et beneficia o si et perjudica. Es van presentar molts pretendents per a heretar, tots ells creien tenir més drets que els altres i la causa ha durat uns 40 anys de litigis.

L'any 2004, l'Ajuntament de Castelló va subhastar aquest immoble, Garatge de l'Anglès, i el va adquirir la Societat Martín Poy SL per 3.184,014 euros, els quals s'havien de repartir a dret entre diverses ONG i altres associacions, però l'any 2009 encara no havien resolt res. Al final, el 2012, any que acaba de finalitzar, tot es va solucionar i es va repartir la famosa herència de l'anglès Russell Ecroyd Neild.

Escut Russell Ecroyd Neild

Les primeres bicicletes a Vila-real

Des de l'aparició del bicicle de l'anglès Rusell Ecroyd Neil pels carrers de Vila-real, van haver de transcórrer uns dotze anys perquè aparegueren les primeres bicicletes adquirides per vila-realencs. Va ser l'any 1893, aquestes persones van ser Cristóbal Latorre Massó, que va comprar una per als seus dos fills Enrique i Manuel Latorre Batalla; Pascual Ribes, fabricant de cotilles en la seua botiga del Raval de Sant Pasqual; Josep Ribelles Torres, *el Choto*, que estava dotat de força bruta i amb les seues excentricitats va donar una gran

empenta a l'afició al ciclisme local; Consuelo Font de Mora Giner, coneguda com *la Maiorasa*, va adquirir un xicotet bicicle per als seus fills Ramon (mort en la guerra amb el Marroc) i Paco León Font de Mora.

Passat un breu temps, altres vila-realencs van adquirir més bicicletes, eren Pascual Arrufat Gallén, propietari d'un comerç de venda de teixits, ubicat a la placeta de la Mare de Déu de Gràcia; una altra per a Pascual Ferrer, conegut pel malnom *Barsaga*; també en va comprar una Pedro Perona Díaz, que va ser gerent de la Societat Florencio Sala, i José Vicente Ricard i Companyia, que a finals de l'any 1899 van instal·lar l'electricitat a Vila-real (en aquesta empresa va començar el degà Pascual Poré Peset a treballar i aprendre la professió d'electricista). Totes aquelles bicicletes eren de la marca Clement, fabricades a Muret (prop de Tolosa, França), i es pagaven a l'abusiu preu de 535 pessetes cada una (l'any 1894 un escriptent de la Hisenda Pública guanyava 2,50 pessetes per dia treballat, una entrada al teatre costava 1 pesseta i l'entrada a general 0,50 cèntims i trenta anys després, el 1924, els mestres d'escola de tot Espanya cobraven 4,50 pessetes diàries), per això em permet qualificar d'abusius aquells preus.

La primera pista (mal anomenada velòdrom) de Castelló

La primera pista ciclista d'Espanya es va construir el 1890. A la província de Castelló, la primera es va inaugurar el dia 31 de març de l'any 1895. El seu propietari era Ascensio Castells, que tenia un comerç de venda i reparació de màquines de cosir al carrer de la Trinitat, número 26, a Castelló. Aquesta pista a penes tenia peraltes inclinats (per això no la qualifique com a velòdrom), les línies rectes feien 100 metres i cada corba 25 metres, la volta feia 250 metres. El *sinjó* Castells llogava bicicletes per hores i en el preu estava inclosa l'assistència d'una persona que ajudava i ensenyava a usar aquelles bicicletes marca Naumans, Opel i Teutònica.

La pista esmentada estava construïda en el que avui és el carrer de Miguel Juan Pascual, on anys després va estar el garatge dels autobusos de la Font d'en Segures, prop de la plaça de bous i el jardí de Ribalta a Castelló. Els dos fills del propietari, del *sinjó* Castells, Enrique i Francisco van ser els primers ciclistes que ha tingut la província de Castelló, tenien vàlua com a corredors locals i fins i tot provincials, però mai van arribar a la categoria professional.

Les primeres carreres de bicicletes a la província

A causa de l'aparició de bicicletes per alguns pobles de la província i la construcció de la pista a Castelló, els aficionats van sol·licitar a l'Ajuntament de la capital que celebrara

Passeig de Ribalta de Castelló

carreres ciclistes i la petició va ser acceptada. La primera carrera de bicicletes celebrada a Espanya va ser el dia 10 de setembre de 1870, al parc del Retiro a Madrid.

En la nostra província es van córrer al jardí del parc Ribalta de Castelló el dia 9 de juliol de l'any 1895, com a primícia de les festes de juliol a Castelló, i com que eren obertes al públic, no es van córrer en la pista del *sinjó* Castells acabada d'inaugurar perquè el seu recinte era xicotet, per aquest motiu van triar el jardí del parc Ribalta. Aquell 9 de juliol de 1895 van arribar des de València amb tren els ciclistes, es van posar les vestimentes adequades i de distints colors i es van passejar pels carrers centrals, aquella desfilada va assegurar l'èxit, ja que a la vesprada el Ribalta estava ple de castellonencs. Van eixir 31 ciclistes.

En el nostre poble, les primeres carreres de bicicletes es van córrer el dissabte 11 de setembre de 1897, integrades en el programa de les festes en honor a la nostra excelsa patrona la Mare de Déu de Gràcia.

A la plaça porticada de la Vila, enfront del consistori, van muntar una llotja d'honor i van seure les autoritats que presidien l'acte, tot i que encara no estava de moda nomenar reines de festes i cort d'honor, l'Ajuntament va invitar a la llotja catorze senyoretetes belles i joves, que eren: María Gimeno, Amelia Renau, Matilde Vidal, Enriqueta Sánchiz, Amparo Pobo, Encarnación Abad, Matilde Eixea, Rosario Martí, Carmen Herrero, María Gracia Vernia, Natalia Borillo, Rosa Sarthou, Delfina Olcina i Georgia Martín. Totes elles procedien de famílies de l'alta societat.

Tot va estar molt ben organitzat pel Carles Sarthou, Plácido Fabra i Gonzalo Segura, els tres posseïen bicicleta i estimaven aquell nou esport.

El recorregut tenia l'eixida davant de la llotja presidencial esmentada, amb direcció a la plaça de Sant Pasqual on giraven i continuaven fins al convent dels Pares Franciscans, giraven i la meta estava davant de la llotja presidencial d'on van eixir.

La carrera local va tenir cinc voltes de recorregut i la carrera infantil, una volta; la provincial encara va ser més llarga i la nacional ja va ser de llarg recorregut.

El primer campionat de Vila-real

Aquell dissabte dia 11 de setembre de l'any 1897, va vèncer i es va proclamar primer campió de Vila-real Pascual Poré Peset, el segon lloc va ser per a José Pérez Pitarch, àlies *l'Ouero*. Aquests dos primers ciclistes haguts a Vila-real van aconseguir, amb el pas dels anys, posar molt alt el llistó del ciclisme vila-realenc dins de l'Espanya ciclista, tal com ho afirmen molts documents sobre la història del ciclisme nacional.

La carrera infantil la va guanyar Hugo Sánchez i el segon va ser Máximo Nebot. També van destacar els germans Castells de Castelló i els valencians Ricardo Peris (campió d'Espanya el 1903) i Fernando Porta.

Tot aquell magnífic i nou espectacle va ser amenitzat per la banda de música.

Finalitzades les carreres i el lliurament de premis amb trofeus, rams de flors i la imposició a Poré de la banda de campió de Vila-real, es va procedir a soltar diversos globus aerostàtics, tot això era nou per als nostres avantpassats, per la qual cosa va ser un èxit rotund.

NOTA. En les meues investigacions, vaig trobar indicis d'una possible carrera celebrada a Vila-real l'any 1896, però com que no vaig trobar documents eficients que ho confirmen plenament, estic convençut que les primeres han de ser aquestes de l'any 1897.

A través del transcurs dels anys, el temps borra i confon tot, de fet Pascual Poré Peset, en diverses entrevistes amb la premsa, afirmava que les primeres carreres a Vila-real van ser el 1899 i ell va guanyar el primer campionat local, però com veiem, els documents de l'època ho desmenteixen, va ser el 1897. I potser algun dia es trobe documentació que demostre que el 1896 se'n van córrer altres.

El primer club ciclista de Vila-real

Alhora que es construïa la pista a Castelló, uns aficionats van fundar el Club Velocipedista Castellonenc, però poc després van rectificar la denominació i el van anomenar Club Velocipedista de Castelló, els reglaments del qual va aprovar el governador amb data de 20 de juny de l'any 1895.

El diumenge 27 de maig de l'any 1906, trenta aficionats al ciclisme es van reunir en el Café y Espumosos del carrer Major (avui és l'edifici de la Caixa Rural de Vila-real), el propietari del qual era Joaquín Chust. Aquell dia van fundar el Club Ciclista Vila-realenc (no Club Ciclista Vila-real), es va encarregar dels tràmits el llavors notari Godofredo Gimeno Alcoy (degà dels notaris de Castelló) ajudat per Enrique Sánchez, Pedro Perona Díaz, José María Baixauli i Eduardo Pitarch (aquest senyor, el 1912, era el propietari del cine La Luz, de funest record a perpetuïtat per als vila-realencs).

El divendres dia 15 de juny de l'any 1906, el governador Juan Pastorín, va aprovar el reglament de l'esmentat Club Ciclista Vila-realenc. Aquell mateix dia a la nit van triar la primera junta directiva haguda a Vila-real: president, Jaime Menero; vicepresident, Pedro Perona Díaz; tresorer, Jerónimo Llop; secretari, Manuel Usó, i vicesecretari, Eulogio Forcadell.

El dissabte i el diumenge següents de matí, Poré, com a electricista que era, ajudat pels aficionats, van instal·lar infinitat de peretes elèctriques en la façana i el balcó de l'esmentat Café y Espumosos. Aquell diumenge a la vesprada van inaugurar la seu del Club davant de la immensa assistència, a les tres de la vesprada la banda de música La Lira de Vila-real va donar un concert i, a la nit, la Banda Municipal de Vila-real va oferir un altre concert.

Però el més sorprenent és que van assistir a la inauguració la junta directiva del Club El Pedal Ondense, el Club Ciclista de Borriana, el Club Ciclista de les Alqueries i el Club de Betxí. Això ens demostra que aquests pobles van tenir club ciclista abans que el tinguera Vila-real.

Des d'aquell mateix instant, l'alcalde interí, el *sinyó* Ramos, es va declarar contrari al ciclisme a causa dels abusos dels ciclistes que atropellen les persones. I deia "Fa poc van atropellar un xiquet i l'*Ouero* va xocar contra un burro". Altres regidors van fer suport al Club per a donar renom al poble. De fet, es va celebrar una votació que va quedar amb el sí de Nebot, Verdiá, Arrufat Cabedo, Beltrán, Pesudo i Juan. Va guanyar per majoria l'opció favorable a les bicicletes i va haver-hi club, carreres i destacats ciclistes.

El primer velòdrom de Vila-real

Com ja detallàvem anteriorment, el 1895 a Castelló es va construir una pista. A l'agost de 1896, a Borriana, estaven construint el seu velòdrom, aquest tenia ja peraltes ben inclinats, és el segon que va haver-hi a la província.

Vila-real va haver d'esperar molts anys, però l'aparició fulgurant del jove Juan Bautista Llorens Albiol va fer que un vila-realenc, Pascual Vicent Torres, adquirira els terrenys que Francisco Chabrera posseïa al camí de l'ermita de la Mare de Déu de Gràcia i s'animara a construir un velòdrom i, aconsellat per Poré que li va ajudar a dirigir i supervisar les obres, es va aconseguir un velòdrom boníssim i encertat, inclús el president de la Unió Velocipèdica Espanyola, en el seu butlletí número 263 de l'any 1920, va dir: "A Espanya només hi ha tres velòdroms de classe internacional: el de Madrid a la Ciutat Lineal, el Tirador de Palma de Mallorca i el de Vila-real. Aquest velòdrom del carrer de l'Ermita es va inaugurar el 16 de maig de 1915.

Velòdrom de Vila-real

Després de les infinites victòries documentades del Campió Llorens, a Vila-real, van aparèixer alguns envejosos i van crear la Penya Ciclista Excursionista amb el ferm desig de perjudicar l'ídol de Vila-real. No ho van aconseguir i llavors van ajudar els frares d'Onda perquè pogueren comprar el velòdrom esmentat, el qual va ser derrocat i en el seu lloc es va construir el convent dels Frares Carmelites. Aquesta vegada sí que van aconseguir perjudicar el Campió Llorens; aquest per a entrenar-se es veia obligat a anar a València, on es trobava el velòdrom més pròxim a Vila-real. Açò ocorria el 1926.

Poc després, la família Gumbau, àlies *Picores*, va construir un velòdrom a la carretera nacional 340 a l'eixida cap a Castelló, era un bon velòdrom; però l'època dels velòdroms havia acabat i la mala direcció dels seus amos va fer que com a negoci mai funcionara, al final una planta formigonera el va adquirir i va desaparèixer.

Avui en dia, a la província, hi ha uns quants velòdroms, tots sense activitat; però Vila-real, amb tots els grans ciclistes que ha tingut, no té velòdrom.

El primer taller de venda i reparació de bicicletes que va haver a Vila-real

Pedro Perona Díaz, 1872-1953, l'any 1906 va instal·lar en la seua casa del carrer de l'Ermita el primer taller de venda i reparació de bicicletes a Vila-real, representava i venia les bicicletes marca ALLDRICH, al preu de 250 pessetes la unitat.

Passats dos anys, el 1908, el forner Julián Ribelles Torres, 1869-1921, germà de José Ribelles, àlies *el Choto*, al carrer de l'Estació número 15, va instal·lar el segon taller de venda i reparació que hi hagué a Vila-real.

Uns mesos després, el ciclista Pascual Poré Peset també va muntar un taller de venda i reparació de bicicletes, en la part posterior de la casa dels seus pares, en l'edifici que avui és el Banc de València, a la cantonada del carrer del Comte Albay amb el carrer de Sant Roc. Aquell taller estava just davant de l'església Major, a més els seus pares tenien comerç de carnisseria i ambdues coses eren un inconvenient per a un taller, amb els seus sorolls i brutícia. Així que poc de temps després va traslladar el taller a la plaça de Colom, número 3, aquell taller va eliminar els altres dos. Poré sempre va ser molt popular i a més un boníssim ciclista espanyol i la joventut es va acostar a la seua personalitat, a més va començar a organitzar carreres per als aficionats que li llogaven les bicicletes, inclús tenia una moto marca Indian que també llogava per hores als qui sabien pilotar-les, que supose que havien de ser molt pocs.

El seu contrincant i gran amic José Pérez Pitarch, àlies *l'Ouero*, també acudia allí tots els dies, la qual cosa era una bona ajuda publicitària del taller de moda en el poble, que llavors ja era ciutat, gràcies al rei Alfons XIII.

Primera carrera Vila-real - Morella - Vila-real

Contràriament al que es publica, la primera carrera ciclista Vila-real-Morella-Vila-real, no es va celebrar el 1924. Com ja vaig escriure anteriorment, la memòria sol confondre dates a causa del pas dels anys.

Aquesta primera carrera entre la nostra ciutat i la bella i antiquíssima Morella, es va celebrar el dissabte 24 i el diumenge 25 d'octubre de l'any 1925 i no el 1924.

Lamentable és que, encara que fa molts anys que ho dic, els organitzadors d'aquesta carrera no posen al dia el palmarés que publiquen, el qual, fins i tot un any determinat

Cartell de la carrera

portava un vencedor que mai va córrer aquesta gran carrera.

La segona edició es va celebrar els dies 31 d'agost i 1 de setembre de l'any 1940.

La tercera edició es va córrer els dies 27 i 28 de setembre de 1941. La quarta vegada es va córrer els dies 26 i 27 de setembre de l'any 1942.

El 1943, segurament no es va celebrar, estava anunciada per als dies 25 i 26 de setembre, però no es va publicar res sobre la carrera indicada en cap diari de l'època i no consta res en els arxius de la Federació Espanyola de Ciclisme, tampoc hi ha res en els arxius de la Federació Valenciana de Ciclisme.

La de l'any 1944 es va córrer els dies 27 i 28 de maig, va ser la primera vegada que es va celebrar al maig. El 1945 es va córrer els dies 14 i 15 de juliol, és la sisena edició amb proves que ho afirmen.

El 1946, va haver-hi una catastròfica nevada que va arrasar els tarongers i com és molt normal es va ajornar i no es va córrer. A principis d'any es va programar per al mes de setembre, però com dic, no es va celebrar. Tampoc les dels anys 1947 al 1952.

Des del 1939, totes les carreres que es van celebrar, totes sense cap excepció, les va organitzar la Peña Ciclista Els Lluïsos que pertany a la Congregació de Sant Lluís de Vila-real, inclús organitzaven carreres en altres pobles, com a Onda o Suera.

L'any 1953, el director de la congregació era mossén Salvador Ballester, nascut a Onda però amb cor vila-realenc, ja que estimava Vila-real com el que més. Aquella gran personalitat es va posar al cap que volia organitzar i reactivar la clàssica Vila-real-Morella-Vila-real, però ni teníem edat, ni experiència i una vegada va començar a demanar ajudes, va

Biblioteca
Vila-real
Secció local

Carnet federatiu de Joan Baptista Llorens Cantavella

decidir traspasar el que ja estava en marxa al Club Ciclista Vila-real que acabava de fundar-se i van ser Poré i el seu equip els que van continuar el que havia començat la Penya Ciclista Els Lluïsos de Vila-real.

Aquesta carrera es va córrer els dies 3 i 4 d'octubre de l'any 1953, aquella edició va ser un frau, l'organització va passar una botella d'aigua a un ciclista, aquest una vegada va beure la va estavellar contra el sol i vam ser molts els que ens van tallar els tubulars, a més la mateixa organització va remolcar amb el cotxe a qui va vèncer a Morella. Encara és viu un dels organitzadors, el qual no pot desmentir-ho. Vertaderament va ser un abús contra els altres ciclistes que van córrer.

L'any 1954, va vèncer el campeoníssim Bahamontes, que va acudir amb un equip de bons corredors de primera categoria i amb això es va aconseguir reactivar la clàssica Vila-real-Morella-Vila-real.

Amb aquestes línies finalitze les dades per a la història de l'esport a Vila-real.

Bahamontes, maig de 1954. Eixida Vila-real - Morella

Fonts:

Hemeroteques dels diaris:

Mundo Deportivo

Mediterráneo

Levante

Las Provincias

Arxiu de Castelló

Arxiu de la Federació Espanyola de Ciclisme

Arxiu de la Federació Valenciana de Ciclisme

Arxiu del Campió Llorens

Nota. La primera carrera Vila-real-Morella-Vila-real havia de celebrar-se els dies 17 i 18 d'octubre de 1925, però va ploure i es va ajornar per als dies 24 i 25 d'octubre de 1925.